

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 64272063- 610 - 220

21 Ocak 2013

Konu : Yazılı Soru Önergesi (7-13639)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: TBMM Başkanlığının 19.12.2012 tarih ve A.01.0.KKB.0.10.00.00-98905 sayılı yazısı.

İstanbul Milletvekili Sayın Levent TÜZEL'in tarafıma tevcih ettiği 7/13639 esas nolu yazılı soru önergesi, T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği aşağıda cevaplandırılmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Taner YILDIZ
Bakan

EKLER :
Önerge Cevabı (4 Sayfa)

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN A. LEVENT TÜZEL'İN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/13639)

Sorular 1, 6:

Manisa Turgutlu Çaldağı'nda sülfürik asitle nikel madeni çıkarılması çalışmaları bölge halkının itirazlarına rağmen devam etmektedir. Ağaçlar kesilmekte, çevre ve doğa talan edilmektedir. Bölgede açılan çukurlardan su çıkmaya ve bölgede oluşan, içinde maden cevheri bulunan toz bulutları tüm ovayı sarmaktadır. Dağın güneyinden geçen Gediz nehri uluslararası sözleşmelerle koruma altına alınmış olmasına rağmen, tedbir alınmadığı için bölge zarar görmektedir. Maden arama şirketinin uzunca bir zamandır isim değiştirerek faaliyetlerini sürdürdüğü bilinmektedir. Dünyanın iki büyük madencilik şirketi olan BHP Limited ve Billiton PLC'nin birleşmesi ile oluşmuş BHP Billiton maden şirketi, Türkiye'de bulunan 10 kadar nikel yatağı içinde en önemli olan, Çaldağı'nda bulunan yataкта faaliyetlerini sürdürmektedir. Buradaki nikel yatağı 40-50 milyon ton rezerve sahiptir. Madenin ekonomik ömrü ise 16 yıldır. Çalışmalar son bulduktan sonra bölgenin nasıl bir hal alacağı ise şu anda doğal çevreye, toprak ve suya verilen zararlardan ve toz bulutuna dönen tarım arazilerinden anlaşılmaktadır.

Jeoloji Yüksek Mühendislerinin raporuna göre 15 yılda Türkiye'de ki tek nikel ve kobalt yatağı talan edilmiş olacaktır. Raporda, şirketin her adımının devlet tarafından desteklendiği ve yasalarca korunduğu belirtilmektedir. Ayrıca hazırlanan ÇED raporunun, Dünya Bankası'nın Ekvator İlkeleri'ne uygun olmadığı ve Çevre Yönetim Planının da kamuoyuyla paylaşılmadığı belirtilmektedir.

Çalışmalar sırasında, 109 bin ağaç kesileceği ÇED raporunda belirtilmekte ve ağaç başına 20 dolar hesap görülmektedir. Devlet eliyle ormanların talan edilmesi ve tüm doğal değerlerin para için şirketlerin yağmasına açılması kabul edilemez. Ülkenin en önemli tarım havzası Gediz'in, vahşi madencilığe teslim edilmesine, Çaldağı'ndaki orman katliamına karşı bütün bölge halkının itirazları ve devam etmektedir. Konuyla ilgili olarak;

- Gediz Çaldağı'nda yapılan maden arama ve çıkarma çalışmaları sırasında, BHP Billiton firmasının hazırladığı ÇED raporunun, Dünya Bankasının ekvator İlkeleri'ne uygun olup olmadığı araştırıldı mı? Eğer araştırma yapıldıysa sonuçları kamuoyu ve ilgili odalarla neden paylaşılmadı?

- Dünya Bankası'nın Ekvator İlkeleri'nden yedinci ve dokuzuncu maddesinde belirtilen bağımsız uzmanlar görevlendirildi mi? Görevlendirildiyse uzmanların raporları kamuoyuyla paylaşılacak mı?

Cevaplar 1, 6:

Madencilikte yer seçme şansı olmayıp madenler bulundukları yerde üretilmek durumundadır. Bir madenin işletilmesi 3213 sayılı Maden Kanunu ve Uygulama Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda yapılmaktadır. Ruhsatlandırma aşamasında madenin işletilmesi amacıyla hazırlanmış olan projeler, Maden İşleri Genel Müdürlüğü tarafından teknik ve mali yönden incelenerek uygun olanlar onaylanmakta ve işletme ruhsatı verilmektedir. Ancak işletme ruhsatı alınması madenin hemen işletilmeye başlanacağı anlamına gelmemektedir. İşletme ruhsatlı sahalarda üretim faaliyetine geçilebilmesi için, 3213 sayılı Maden Kanununun 7 inci maddesinde belirtilen izinlerin tamamının ilgili Mercilerden alınması ve bu izinlerin tamamlanmasını müteakip MİGEM'den işletme izin belgesinin alınmış olması gerekmektedir. Bu çerçevede, özel mülkiyete ait alanlarda mülk sahibinden Mülkiyet İzni, Çevre ve Orman Bakanlığından Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Gerekli Değildir/Olumlu Belgesi, Valilik İl Özel İdarelerinden GSM kapsamında İş Yeri Açma ve Çalıştırma Ruhsatı ve varsa diğer (Sit, Milli Parklar, Turizm Bölgeleri Alanları ve Merkezleri ile Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ve duyarlı bölgeler için vb.) alınması zorunlu olan tüm diğer izinler ilgili Bakanlık/Kurumlardan alındıktan sonra MİGEM tarafından işletmeye yönelik izin belgesi verilmektedir. Ayrıca, Çevre Kanunu gereği sit

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN A. LEVENT TÜZEL'İN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/13639)

alanları, su kaynakları, baraj gölleri, yerleşim yerleri ve mutlak koruma alanları ÇED kapsamında mutlaka göz önünde bulundurulmaktadır. Bu işlem için ÇED kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığından ÇED Olumlu Belgesinin alınması zorunlu olup bu belge alınırken konuyla ilgili tüm kurumların uygun görüşünün alınması zorunludur.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporlarının, ülkemizde yürürlükte bulunan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği, Çevre Mevzuatı ve mer'î mevzuata uygun olup olmadığına göre değerlendirilmesi hukuki bir zorunluluk olup; bu konu ile ilgili iş ve işlemler Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yerine getirilmektedir.

Çaldağ Nikel Madeni İşletmesi Projesi için Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı diğer maden sahalarında olduğu gibi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, MİGEM, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, MTA Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü ve Manisa Valiliği'nden (İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, İl Tarım Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, İl Özel İdare Müdürlüğü) oluşturulan İnceleme-Değerlendirme Komisyonu tarafından yapılan inceleme ve değerlendirmeler neticesinde verilmiştir.

Danıştay 6. Dairesi tarafından, açılan davada hazırlatılan bilirkişi raporu neticesinde Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu yeterli bulunmuş ve açılan iki davada da yürütmenin durdurulması talebi reddedilmiştir.

Soru 2:

Firmanın ÇED raporunda, Çal Dağında yaşanan bu katliamın kamuoyundan gizlemek için, "proje ile ilgili haberleri kontrol altında tutmak için medya ajansları ile işbirliği yapmak..." diye bir madde konulmuş mudur? Bu maddenin konulmasını gerektirecek unsur nedir? Eğer böyle bir madde varsa; araştırma yapmaya gerek duymaksızın, bu çalışmanın halk sağlığına, doğaya ve tarım arazilerine zarar verdiğini göstermez mi? Böyle bir rapor hangi ilgili kurum tarafından, nasıl imzalanmıştır?

Cevap 2:

Önergede iddia edildiği gibi Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı verilen Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporunda; "proje ile ilgili haberleri kontrol altında tutmak için medya ajansları ile işbirliği yapmak..." şeklinde bir ifade yer almamaktadır.

Soru 3:

Nikel Madeni çıkarıcı BHP Billiton şirketinin, bölgenin heyelan bölgesi olmasından dolayı bölge insanlarını ve tarım arazilerini tehdit etse de çalışmalarına hız kesmeden devam ediyor. Firmanın bu kadar ısrarcı davranmasında bölgede bulunan "bor madenleri" ile alakası var mı?

Cevap 3:

Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu, heyelan durumu, insanlara, doğaya ve tarım alanlarına etki gibi hususlar gözetilerek mer'î mevzuat kapsamında hazırlanmıştır.

Bilindiği üzere, bor madenlerinin işletilmesi ülkemizde sadece devlet tarafından yetkilendirilen resmi kurumlara aittir. Resmi kurumların dışında özel ya da tüzel kişilerin bor madeni ruhsatı alması ve/veya işletmesi ülkemiz mevzuatı açısından mümkün değildir.

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN A. LEVENT TÜZEL'İN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/13639)**

Soru 4:

Bölgenin, tarım arazisi olarak bilinmesi, yerel halkımızın büyük bölümünün çiftçilikle geçindiği bilindiği halde, doğaya ve tarım arazilerine ciddi anlamda zarar verecek bu tesisin kurulmasına neden izin verildi? Verilen izin, halk sağlığını, doğayı ve tarım arazilerini yok sayıldığını göstermez mi?

Cevap 4:

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında verilen Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı, bir projede faaliyete başlanması için alınması gereken nihai bir izin olmayıp, Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı verilmiş olsa dahi, mer'î mevzuat uyarınca kurum ve kuruluşlardan izin, onay, ruhsat karar ve/veya olumlu görüş alınmadan bir projede faaliyete başlanması mümkün değildir. Kurum ve kuruluşlar da Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı verilmiş olsa dahi, kendi görev yetki ve sorumlulukları kapsamında bir projenin gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği hususunda karar verme yetkisine sahiptir.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı verilen Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu yöre halkının geçim kaynağının, proje alanı ve çevresindeki tarım alanları, doğa ve halk sağlığı kriterleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Soru 5:

Asit tesisinin kapasitesi günde 3.000 ton olarak açıklandı. Bunun için yılda 330.000 ton granül kükürt kullanılacak. Tesise giren kükürt ne olacak? Maden çıkarma çalışmaları sırasında atıkların denize ve Gediz Nehri'ne döküldüğü iddiası doğru mu? Bu iddiaya yönelik bir araştırma yapıyor mu?

Cevap 5:

Ruhsat sahipleri madenin topraktan üretimini yaptıktan sonra gerçekleştirecekleri işlemler için kuracakları tesislere ilişkin izinleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Belediyeler ve Valilikler gibi kurumlardan almaktadır.

Proje kapsamında çıkan atıkların ayrı ayrı düzenli olarak depolanacağı ve mevzuat kapsamında bertarafının sağlanacağı, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporunda taahhüt altına alınmıştır. Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporunda yer alan taahhütler kapsamında, denize veya Gediz Nehrine hiçbir atık atılması mümkün değildir.

Yapılacak olan denetim sonucunda, Maden Kanununun 7 inci maddesine aykırı olarak çevre ve insan sağlığına zarar veren faaliyette bulunduğu tespit edildiğinde ruhsatlar için Kanunun 7 inci maddesi kapsamında işlem yapılarak faaliyetler durdurulmaktadır. Ayrıca, madencilik faaliyetlerinin gerçekleştirildiği alanda, ilgili mevzuata göre izin veren diğer kurumlar ve mülki idare birimlerince de denetimler yapılmakta olup sonuçları MİGEM'e bildirilmektedir. Yapılan denetimlerde mevzuata aykırı ve usulsüz çalışma yapıldığı belirlenen ruhsat sahalarındaki faaliyetler gerekli tüm önlemler alınmaya kadar durdurulmakta olup soru önergesinde belirtildiği gibi atıkların denize, Gediz nehrine döküldüğü yönünde bir ihbar mevcut değildir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İl Müdürlüğü tarafından söz konusu sahada denetimler yapılmaktadır. 20.12.2012 tarihinde yapılan denetimde, maden sahalarından 200.000 ton

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN A. LEVENT TÜZEL’İN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/13639)**

malzeme çıkartıldığı ve çıkartılan cevherin stok alanında stoklandığı, halihazırda maden sahalarında maden cevheri alımı işlemi yapılmadığı ve nikel maden zenginleştirme tesisi üniteleri ile ilgili olarak henüz bir inşaat çalışması yapılmadığı tespit edilmiştir.